

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958
АПРЕЛЬ
9
СРЕДА
№ 71 (4041)

Өртөө 20 коп.

Польша Улус Республикаже К. Е. Ворошиловтуң баарының дугайында (1 арын).
Совет Эвилелиниң партия-чазак төлөөлериниң Венгрияда чоруп турары (1 арын).
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунда (1 арын).
1958 чылдын I кварталында эътти, сүттү болгаш дагаа чуургаларың белеткээриниң болгаш садып алырының күрүне

рүне планнарының күсселдезиниң дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп статистика эргелелиниң дүңнадымы (1 арын).
Мал ажылының продуктуларын белеткээр болгаш садып алыр талазы-биле 1958 чылдын баштайгы кварталының планын Россия Федерациязы күссеткен (1 арын).
ПАРТИЯЖИ АМЫДЫРАЛ: С. Тамба.—

СЭКП райкомунуң бюрокунда (2 арын).
Б. Болдуур-оол.— (Областың школаларында башкылар белеткээр төлөөчелери күннедирер (2 арын).
СОВЕТ ТУРГУЗУТ: Массалар-биле харылдааны улам-быжыттар (3 арын).
П. Ушанов.— (Малга бээр чемни белеткээр (3 арын).
Тайбыдың быжыттарыңче өрүк (4 арын).

Совет Эвилелиниң партия-чазак төлөөлериниң Венгрияда чоруп турары

БЕДАПЕШТ. (СЭТА). СЭКП * ТК-ның Бирги секретары болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев баштаа Совет Эвилелиниң партия-чазак төлөөлери Совет Эвилелиниң Талазы-биле тургустунган кара металлургияны эң улау төптериниң бирөөсү — Сталинварош хоорайга апрель 5-те чоруп турары.

Венгрияның Социалистик Ажылчыны улам арттырып ТК-зының Бирги секретары Янош Юхас, ВСАП ТК-ның Бирги секретары Янош Бадар, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Янош Кадар, ВСАП ТК-ның Политбюро мүчөсү болгаш ВР-нун Револүстүтүмүчү Тараачын чазаның Даргазы Янош Хрущев оралакчы Аитал Апро база олар ТК-ның Политбюро кеңешчигү болгаш секретары Карой Киши төлөөлери деңгээлде чоруп турары.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунда

Көдө ажыл-агыйны хөгжүдериңге хөрсөңгө, тарзаңың, картофелдиң, чигир сөөкүңүң, эътти, сүттү болгаш көдө ажыл-агыйның өскө-лаа продуктуларын бдүрүр талазы-биле чедип алган шылтаргай чедижкинери дөөш, артемияниң чедижкинерин болгаш мурнакчы урууларын бдүрүрүңгө иштертеңиң дөөш эштер В. К. Атомачикова, А. И. Андранушка, В. И. Бенгардавичко, Г. П. Бузденко, З. Д. Вишнякиско, Г. И. Вишнякиско, М. С. Босиленико, К. И. Гливако, П. С. П. Добровольскиско, И. Ю. Жечуко, Ф. В. Карейвага, А. Е. Коцериговича, П. П. Лаунико, К. А. Мацкевичко, А. А. Мацкевичко, Ю. И. Мацкевичко, П. В. Межайшиско, Э. М. Миклаускайте, Ф. И. Полевичко, М. С. Плешако, В. И. Саукаленко, Ф. И. Силовичко Социалистик Күш-ажылдың Маалымы атты тывыскаң.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунда

Көдө ажыл-агыйны хөгжүдериңге хөрсөңгө, тарзаңың, картофелдиң, чигир сөөкүңүң, эътти, сүттү болгаш көдө ажыл-агыйның өскө-лаа продуктуларын бдүрүр талазы-биле чедип алган шылтаргай чедижкинери дөөш, артемияниң чедижкинерин болгаш мурнакчы урууларын бдүрүрүңгө иштертеңиң дөөш эштер В. К. Атомачикова, А. И. Андранушка, В. И. Бенгардавичко, Г. П. Бузденко, З. Д. Вишнякиско, Г. И. Вишнякиско, М. С. Босиленико, К. И. Гливако, П. С. П. Добровольскиско, И. Ю. Жечуко, Ф. В. Карейвага, А. Е. Коцериговича, П. П. Лаунико, К. А. Мацкевичко, А. А. Мацкевичко, Ю. И. Мацкевичко, П. В. Межайшиско, Э. М. Миклаускайте, Ф. И. Полевичко, М. С. Плешако, В. И. Саукаленко, Ф. И. Силовичко Социалистик Күш-ажылдың Маалымы атты тывыскаң.

Ыштын облосты

Четпестерни дүрген чайладыр

Өвүр районунуң төвүндө, колхозтарында турмуш кинолар бар. Чоңга уругулу соку кино көргүзүп, ай планын ажыр күссөдүр турар киномастерлар хей. Район төвүндө ажаадап турар эш Чимит-Дамба—чонга бидингир хоочун киномастер. Ол сөөгү айларын иштинде планын 200—250 хуу күссөдүр келген. Ол ишкан колхозтарда турмуш киноларын ажылы өскө-лаа. Илангыя «Коммунисте өрүк» колхозта киномастер С. Бегзи айда 650 рубль чымр планын турган, 1400 рубльди кирип алган. Ол, ийи-үш айларын планын уругулу 200 хууга күссөдүр келген.

Малга бээр чемни белеткээр

Көдө ажыл-агыйны хөгжүдериңге хөрсөңгө, тарзаңың, картофелдиң, чигир сөөкүңүң, эътти, сүттү болгаш көдө ажыл-агыйның өскө-лаа продуктуларын бдүрүр талазы-биле чедип алган шылтаргай чедижкинери дөөш, артемияниң чедижкинерин болгаш мурнакчы урууларын бдүрүрүңгө иштертеңиң дөөш эштер В. К. Атомачикова, А. И. Андранушка, В. И. Бенгардавичко, Г. П. Бузденко, З. Д. Вишнякиско, Г. И. Вишнякиско, М. С. Босиленико, К. И. Гливако, П. С. П. Добровольскиско, И. Ю. Жечуко, Ф. В. Карейвага, А. Е. Коцериговича, П. П. Лаунико, К. А. Мацкевичко, А. А. Мацкевичко, Ю. И. Мацкевичко, П. В. Межайшиско, Э. М. Миклаускайте, Ф. И. Полевичко, М. С. Плешако, В. И. Саукаленко, Ф. И. Силовичко Социалистик Күш-ажылдың Маалымы атты тывыскаң.

Мара дилгилерни өстүрүп турар

Каз-Хем районунуң «Тиледеге» колхозунда эш Митвеев ниятиниң ажыл-агыйыңа өрүк кирип кара дилгилерни ажаап өстүрүп турар. Оларын турар оран-сууру деритткен, чемгерилеги болгаш өскө-лаа иштинде шын планнастаттыгының түңнелинде, өрткен чылы тусулап артырып алган 7 ыс дилгилерден 24 дилги оолдары турттуңган. Дилги ажаачкы оларын улааттыр азырап өстүрген турган. 17 дилгилерниң кежи күрүңгө дүжааттыңган, оортан 28 муң рубль орууга кирген.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

Улуг-Хемниң тудугжуларында

«Күш-ажылдың хосту» колхозта эш Баграшова уурткан тудуг жезоонуң кежигүнери согулаалар хүнүңгө холбаштыр алган хүлөөлериң эрестиг күссөдүр, колхоз төвүндө кижи өмгөкүңүңиң оң өрөөдиг бажының хананың айткан хуусааның бегинде тудуп үндүргөңер.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

СЭКП райкомунун бюрозунда

СЭКП-нің Бая-Хем райкомунда бюрозунда чокта чаа «Ленинчи орук» колхозта мал кыштагылашыкыны канчаар чорун турар дугайында айтыргыны чугаалажып берген турган.

Илеткеден болгаш кынададан илеренн болза, колхоз баштаар чери болгаш партия организацияны элден боттуту кемчелерни алганын түнеленде малдык едп хоразар чорун барык сексен. Бир эвес март 1-ге чедир 120 баш кой ажаалда багайындан өлген турган болза, март айда чүгө 20 баш кой хоразан болгаш узут-даа, чаш-даа малдык адуу хоразар чорун сөөктү түнелде болбайн турар.

Бир эвес колхоз баштаар чери болгаш партия организацияны шыгыны кемчелерин баш узур ап турган болза, мал кыштагылашыкыны ындык берге байдалга кирбөөн турарынын аргалары барын райкомун бюрозу демдегезен.

Бюрога ол-ла айтыргыны чугаалажып турда, «Кызыл туку» колхозта партия ор-

ганизациянын секретары эш Вдовинин, «Бурунгаар» колхозтуң даргазы эш Прокудинин, «Коммунизмче орук» колхозта зоотехник эш Сальникованын, мал өкчизи эш Лас-оолдун, зоотехник эш Бутлинин, «Совет Тыва» колхозта зоотехник эш Чолдак-оолдун информацияларын база дынагылаан. Оон илеренн-биле алырга, «Коммунизмче орук» колхозта (даргазы эш Киселев) мал кыштагылашыкыны кончуг багай эрттип турар.

Районда «Ленинчи орук», «Коммунизмче орук», «Бурунгаар», «Кызыл туку» колхозтарда мал чери төнгөн. Ол колхозтар Чаа-Хем райондан саваң сөөрттүп эленип турар. ындык турбуже «Кызыл туку», «Коммунизмче орук» колхозтарынд тараз шөлдеринде дык хей саваң харга бастырган. Олар ону мал чери кылдыр ажыглабайн турарлар.

СЭКП райкомунун бюрозу чугаалажып айтыргыны талазы-биле доктаалды хүлээн алган. ында бүгү-ле аргалары херге-лен тургаш малды менди кыштадыр, ылаңгыя чаш малды хорамчуга таварыштырбас дугайында кемчелерин айтып турар.

С. ТАМБА, «Шынын» корреспондентизи.

Комсомол организацияларынын ажылын экижидер

Чадык районнарда партия организацияларынын талазында комсомол организацияларынын ажылыга партийжи удурутгалыны дык четпес боттандырып турарынын дугайы «Шынын» көдө бижикичери боттарынын чагааларында айтып турарлар.

Улуг-Хем районун «СЭКП XX съездин» колхозунда комсомол комитетинин секретарына эртен өчөттүгү чыл дургузунда үш кижи солункан. Ол кижилерин каймы-даа дигри, органиязын ажылы көртүспөенер. Аныктар ортузунга лекция, беседалар, солун номчугагалары чорувайн турар. Организациянын ажылынын планы чок. Комсомолчуларын болгаш аныктарын аразында колхоз бугурулушун мурнакчылары хей болуп турда-ла, а оларын чедипшиянери алдеретиимен өлген деп бижикичи М. Биче-оол редакцияга чоруткан чагазында айтылган.

Бо четпес чорукту чайладырын, комсомол организациянынын ажылыга колхозта партия организациязында (секретары Х. Сарыт-оол) боттуту удурутгалыны күштедирерин колхозчу комсомолчуларын болгаш аныктарын күнүн турарын бижикичи демдегезен.

СЭКП өвүр райкомунун ажалдычылары колхозтарда комсомол организацияларынын ажылынын дугайында четпес кичөөнөй салып турарын эш Д. Байыр-оол шын шүтүмчүлөн. Райком колхозтарда комсомол ажылынын байдалынын дуга-

янында айтыргыны 1957 чылдын дургузунда чагыс-даа удаа чугаалажып көрбөөн, ол ыпкыш ВЛКСМ-нің өвүр райкомун (секретары эш Алар-оол) комсомол эге организацияларында удурутгалыны дык өрөңгөй боттандырып турар. Аныктар ортузунда социалисттик чарыш организациястаттымаан. Бо өөредилге чымынын эгезинде комсомол чырыдышыкынын белгилерин тургузулаан болза-даа, а партия организацияларынын удурутгала чөгүдөн ол белгилер амыг үедө херек кырында ажыглабайн турарлар.

Бай-Тайга райкукомунун чамында комсомол эге организацияны (секретары эш Байкай) комсомолчуларын политикат өөредилгезе хаара тутпайн турарынын дугайы бижикичи эш Саидан редакцияга меделезен. Ол организациянын 21 комсомолчуларынын иштинден чүгө 4 кижи өөренип турар, а ескелери чырыдышыкынын каймы-даа хевирлеринде кирешпейн турарлар.

ВЛКСМ райкомунун секретарлары комсомол организацияларынын ажылын өрөңгөй удурутуп желденниң түнеленде эге организациянынын комсомолчуларын хурадалары эртен өчөттүгү чыл дургузунда чүгө ийи удаа чымылган.

Айгыттыган четпестерин дарып чайладырынын, комсомол организациянынын ажылыга партийжи удурутгалыны күштедиреринин чугулазын эш Саидан ол чагазында бижип турар.

Номчукчуларның биске бижип турары

Өвүр-районун Чаа-Суур ортумак школасынын чеди классчылары башкылар Байыр, Эник оларын удурутгалазы-биле «Совет Тываның 5 чымы» колхозтун № 2 сүт-бараан фермазынын 60 тонна силос онгарын ажыдып, инес кажазынын иштин аштап, өдөөн сөөрттүп үндүргенер. Өөреникчилер Шууртай, Моортай, Каракыс олар эки ажылдааннар.

Д. БАЙЫР-ООЛ.

Барымы-Хемчик районун «Совет Тываның 5 чымы» колхозунун Анай-оолдун удурутгалы туугу бригадазы 12 бакынын ханазын салып тургускаш, шалазын, дөвиюнин кылган. Анай-оол, Амидин, Ачын-оол хүнде ажыл онвадаларын 150—200 хуу чедир күтүспөй турарлар.

М. ЧУЛДУМ.

Бая-Хем районун «Кызыл туку» колхозунун Белбей сүт-бараан фермазынын ажылдакчылары малын чаш төдүн чидирг чок камгалап алырынга эки белеткедик ужурашканнар. Фермада баштайгы төртүтүнгөн 23 бизаалар эки доругуп турар.

С. МААДЫ.

Шык-Бажы фермада

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхоз бирги кварталда күрүгезе сүт дужаарынын болгаш садарынын планын ажыр күтүскен. Эртен чылдын-биле деңизерге бо чылдын мартта 2655 кг хей сүттү сагган. Бо талазы-биле колхозтун Шык-Бажы сүт-бараан фермазынын коллективни дуржулаалыг ажылдан турар. Фермазын мал кажааларында аскылыг орукчугаштар, чен ылырадыр хайындар савалар тургустунган. Электри станциязы ажылдан турар.

Болууда быжыгалаттыган 10 инектеринин бирөөсүндөн-не саанчылап өгөлөөн баштайгы 1955 чылда эш Таан 600 кг сүт саарын хүлээнгеш, херек кырында 650 кг сүттү сагган. Дараазында чымын 1100 кг сүт саап алган, а эртен чымын 1200 кг сүт саарын хүлээнгеш, инес бурзүндөн-не 1762 кг сүттү сагган.

Бо чымын эш Таан болууда быжыглаан 10 инектеринин бирөөсүндөн-не 1900 кг сүттү саап алырынга бүтүрөдүг. Улам мергежиш турар шак ындык саанчылар фермада өөвүдөп турар.

Арга-ыяшты камгалаар

Улуг-Хем районун Торгаалык көдө Советтин девискеринде чурттап турар чамдык чурттагычылар ортузур нышты туралаан черлеринден-не кезип турарлар. Чамдык кижилер ныш кезип алырынын тускай билегин садып албайн, пелден ыажынын бугуларын чыгбас, а төштерин доктааткан чурум өзүтээр кезип турарлар.

ындык турбуже «Чодураа» колхозтун девискеринде, ындын, Бетин Чааты тайгаларынын девискеринде арга-ыяшты харылап турар ныш камгалакчыны К. Олай хамарышкан үчөстөктөрүндө байдалдык кандып турарын кылап көрбөй, болууда хүлээнгезин ак-сетевидик күтүспөй турар.

С. ХОВАЛЫГ.

Белбейниң уруглар санаторийинде

Бая-Хем районуну девискеринде Белбей деп черде өктө арыг уругларын эмнелге чери ажылдан турар. Уруглары аарынын болгаш назы харынын талазы-биле 4 кезек черде анылаан. ында инитизи-биле 100 хире бичин чаштар эмнедип, сегип чыдарлар. ында ажылдан турар эмчилер болгаш өске-даа ажылдакчылар аарынын болгаш назы харынын талазы-биле 4 кезек черде анылаан. ында инитизи-биле 100 хире бичин чаштар эмнедип, сегип чыдарлар. ында ажылдан турар эмчилер болгаш өске-даа ажылдакчылар аарынын болгаш назы харынын талазы-биле 4 кезек черде анылаан. ында инитизи-биле 100 хире бичин чаштар эмнедип, сегип чыдарлар.

Ква-Хем районуну девискеринде Белбей деп черде өктө арыг уругларын эмнелге чери ажылдан турар. Уруглары аарынын болгаш назы харынын талазы-биле 4 кезек черде анылаан. ында инитизи-биле 100 хире бичин чаштар эмнедип, сегип чыдарлар. ында ажылдан турар эмчилер болгаш өске-даа ажылдакчылар аарынын болгаш назы харынын талазы-биле 4 кезек черде анылаан. ында инитизи-биле 100 хире бичин чаштар эмнедип, сегип чыдарлар.

Областың школаларына башкылар белеткээр хемчеглерни күштелдирер

Коммунистиде идеяларын совет улусту амыдыралыга боттанган бүгү-ле улуг чагай чүддеринин фактылары-биле теорияны колбаштырып тургаш, анык салгакчыларын бүгү талазы-биле сайыраңгай, эртен билгилер кижилик кылдыр өөрдир соруугалыг бистин башкыларынын ажылы берге болгаш харысааламыг. Башкынын ажылынын улуг ужурудазын айттырмаан, В. И. Ленин «чүчүтс мүн башкылар — ол дөөрге, ажылы шимчедир, угаан-болдыл өттүрар, массаларда ам-даа бар өртиник артымышкы-чаччыларынга удур демисежир ужуруду аппарат ол болур»—деп чыган чорыан.

Ол хүндүгү хүлээнгезин адаларлы-биле күтүспөй, ак-сетевидик, кызымаккай ажылдан турарлар областың 2650 ажык башкыларынын аразында эвөш эвес. Областың 13 башкыларына «РОФСР-нин школаларынын адалары башкылар» деп хүндүгү аттарын тымыскаан. Оларнын аразында иштер Коммунист Адын-оол, В. Чыбык, Н. Селена, В. Ладанова, Е. Житова, Кавшин олар ындыг атты чөөтө чаа алганын. 88 башкылар «Улус өөредилгезинин шилгаракчыны» демдек-биле шаныктаннар. Олар болза бодуну шымырак билгилери-биле үр чылдарда ажылдаан дуржулагалары-биле шилачыларга ханы билгилери берип турарлар.

Кызылдын башкы институту болгаш училищени сөөктү ийи чылда областың шилачыларына 317 башкыларын, оң иштинде 115 тыва башкыларын белеттээр. Оларын он-ону дуржулагалыг башкыларын практиказын ажылашыаан, ону боттарынын теоретиктик билгилеринге хабапшырып тургаш, өөредилге-кижиликке ажалында биче эвес чедипшиянерин чедип ап турар. Оларга Каранова, Хо-ваалыг, Серензаа (Чөөн-Хемчик район), Дедюкина болгаш Пасткова (Барымы-Хемчик район) хамааржыр. Үстүнде башкылар өөреникчилерге ханы болгаш быжык билгилерин берип турарлар. Олар өөреникчи бурзүндү амыдыралын, онзагай байдалын, оң сагыш бодалын, чет-

пестерин болгаш бугуруту чорутуп кыска үедө билги ап, боттарынын угаанын мерген чорутуп оларын өөредилге болгаш кижизилдиргезин бергенер. Дуржулагалык-даа, анык-даа башкылар шилачыларын кайгамчык чагай совет мезгилинде өөредип турар.

Оң-биле чергелештир областын башкыларынын аразында эртен билги кош-каш, билгин беддеринче сагыш салбастар болгаш чаа-ла чедип алган теоретиктик билгилерин беддер дөш кызымаккай ажылдаастар база хей-нигитини корук-чурумун үрөөр кижилер база бар. Оларын хей кезин хей-нигити амыдыралында, комсомол, пионер организацияларында хоорук болгаш башкынын бедер ат-алдарын оскунуп чорутурлар.

Областың көдө школаларында ажылдан турар 440 ажык башкыларды тускай эртем чок. Оларын хей кезин тыва башкылар болур. Бот өөредилге-биле башкы училищенинде өөренип турар 340 ажык башкыларын 30 хузуу элвен кам чылдарын дургузунда өөредилге планын күтүспөй болгаш 8—10-даа чыллар иштинде башкынын ортумак эртенни бөжин чедип ап шыдааннар. Оң ужурунда чамдык тыва школаларын эге класстарынын өөреникчилерин билги кончуг чыгып болуп турар. Иччалгаш өөреникчилер 5—7 класстарга узут бергезерге таарыжырлар. Бо болза кончуг дүвүрөөниг херек. Ол бүтүнү барымылааан, бот өөредилге-биле билгин болгаш башкы мергежиини бедитөөн дөш областың узус өөредилге кылдын 14 кижини башкы училищениң бот өөредилгезинден үндүрер ужурга таарышкан. Үндүрүскенерин аразында: 1949—1953 чылдарда өөренип өгөлөөн Түмен-Байыр, В. Шыгыны, К. Каваа, Тадар-оол болгаш он-даа ескелер бар.

Башкы училищени, оң бот өөредилге талазы-биле ораалакчы эш Нөсөвө бо ажылды шыгыны тургускаш, бот өөредилге-биле өөренир кижилерге кичөөдери,

консультацияларын чорудуп, ол ажылды өкчидерге негеттинип турар.

Башкы училищениң 1957—1958 чылда өөредилге чымына мурнууда турган чагынгалары база-ла эдип ап шыдааан. Оң түнеленде башкы болуусавас, анаа-ла үе эртиярин, күрүгезин акша-хөрөгезин ажылап алгаш, канчап-чооп диплом ала тыртып амысар кижилер училищедө хүлээн адынып турган. ындыгыларын чамдыкы боттарынын арын өөредилге чымынын бирги чартында-ла көртүскенер. ылаңгыя бирги курстун дынжакчылары С. Ондар, Д. Хертег, Салчак Чечек, Серен-Чимит, О. Даржаа олар хей эртемгерге багай демдектер ал, кичөөдөр үскөн ужурунда училищеден үндүрген.

Бистин школаларынын эге класстарына бүгү өртемнерин башкылаашкынын төрөн дыл кырынга чорудар база орус дылды башкылар тыва башкыларын белеткээрин бедит шынарлыг элвен дүргөн хуусаада күтүспөй сорулга-биле 1958 чылдан өгөлөөн, Кызылдын башкы училищенинде ортумак школын доосканарын хүлээн ал, ону 3 чыл хуусаалыг кылдыр өле тургускаш. Иччалгаш бо чымын училищедө ону класстарын дооскан 90 тыва аныктарын күрүгезин доу хыдырылаштыга хүлээн ал, оларын үш чыл дургузунда башкыларына белеткээр. Амыг башкы училищенинде 4 курстарда өөренип турар өөреникчилер ортумак эртемни башкылар болуп дөзүп үерлер.

Бо кемчелерни чедипшияниг күтүспөй болза 1961 чылда областың тыва школаларынын эге класстары ортумак башкы эртемни тыва кыдрлар-биле хандырттынар. Ол болза эге класстарда өөреникчилерин билгилерин беддеринге узут дуламык болур.

Амыг үедө географиянын, бойдустан, санын болгаш өске-даа чамдык өртемнерин башкылаашкынын 5—7 класстарда огулаанын чоруп турар. Ол чорук өөредилгенин чорудулааштыга улук жооптавы ужураштырып турар. Чүгө дие, чаа материалдарын өөреникчилерге тайылыр-

лаарынга шак чедипшес, методикалык чамдык аай негедделерин үрөөр чүгүргүлчү болгулаар. 5—7 класстарга география болгаш бойдуз башкылаашкынын өөреникчилерин төрөн дылды чоруту сорулга-биле бо чымын Красноярсктин башкы институтунун 2 чыл хуусаалыг бойдуз-география факультетинде ажылдан турар башкылардан болгаш очулдурукчлардан 50 кижин чорудар. Ам ол институтта 49 кижин өөренип турар, оларын 24-тү бо чымын дооскаш ажылдаар. ыкчегелер болза, 1966 чылда үстүнде өртемнерин башкылаашкынын тыва дыл чорудар аргын бээр.

Оң-биле када 5—7 класстарга сөөктү башкылаашкынын чөөкү чылды да төрөн дыл кырынга чорудар сорулган Кызылдын 2 чыл хуусаалыг башкы институту база боттандырып.

ындык болза-даа бисте башкылар белеткээр амыг ам-даа кууду деннелиг бол турар. ылаңгыя Кызылдын башкы институтун чөөкү чаа дооскан доу эвес дөө өртемниг башкыларын чамдыктары богай ажылдан турар. Оларга Бай-Тай ортумак школынын (Бай-Тайга) башкы Т. Болпакова, Булун-Төрөк школынын башкы Шилова (Чаа-Хем), Горина (Танды) болгаш ескелер-даа хамааржыр. Колпакова биле Шилова башкылар билгилерин теория-биле багай чеспөгезин болгаш негедде чок, кичөөдери башкынын методикалык чамдык аай негедделерин барымылашты чорудуп турар. Колпакова школа программаны багай билер, а Шилова ыпкыш кошкык кижилерге канчап диплом тымысканып деп институттан айтырарга,— «бистер оң институттан дүрген-не чоруй баарын күтөп турган бис»—деп харылап турар.

Башкы институту башкылар белеткээр ажылга шак ындык өзү барымылааан чорукту узуткап, ону доосканарын школа ажылынга хандышкыдыг, келер уенин анык салгакчыларын өөрдиргезин мынашылдыг кылдыр кижиздери негеттинип турар. Областа башкылары белеткээр районнарның ажыл-агыйынын онзагай байдалында, чончуг амыдыралында амык шымык хоорук тургаш, доу үнелиг башкы кыдрларын белеткээр берге деп чүвени институт бодар ужураут. Тыва

лаарынга шак чедипшес, методикалык чамдык аай негедделерин үрөөр чүгүргүлчү болгулаар. 5—7 класстарга география болгаш бойдуз башкылаашкынын өөреникчилерин төрөн дылды чоруту сорулга-биле бо чымын Красноярсктин башкы институтунун 2 чыл хуусаалыг бойдуз-география факультетинде ажылдан турар башкылардан болгаш очулдурукчлардан 50 кижин чорудар. Ам ол институтта 49 кижин өөренип турар, оларын 24-тү бо чымын дооскаш ажылдаар. ыкчегелер болза, 1966 чылда үстүнде өртемнерин башкылаашкынын тыва дыл чорудар аргын бээр.

Оң-биле када 5—7 класстарга сөөктү башкылаашкынын чөөкү чылды да төрөн дыл кырынга чорудар сорулган Кызылдын 2 чыл хуусаалыг башкы институту база боттандырып.

ындык болза-даа бисте башкылар белеткээр амыг ам-даа кууду деннелиг бол турар. ылаңгыя Кызылдын башкы институтун чөөкү чаа дооскан доу эвес дөө өртемниг башкыларын чамдыктары богай ажылдан турар. Оларга Бай-Тай ортумак школынын (Бай-Тайга) башкы Т. Болпакова, Булун-Төрөк школынын башкы Шилова (Чаа-Хем), Горина (Танды) болгаш ескелер-даа хамааржыр. Колпакова биле Шилова башкылар билгилерин теория-биле багай чеспөгезин болгаш негедде чок, кичөөдери башкынын методикалык чамдык аай негедделерин барымылашты чорудуп турар. Колпакова школа программаны багай билер, а Шилова ыпкыш кошкык кижилерге канчап диплом тымысканып деп институттан айтырарга,— «бистер оң институттан дүрген-не чоруй баарын күтөп турган бис»—деп харылап турар.

Районар бурзү-ле ортумак школынын ону класстарын дооскан өөреникчилерин Кызылдың педагогика институтунда болгаш училищениге өөртөш, бодунуц районуна ажылдадыр аргалыг апарган. Иччалгаш партия, совет органына болгаш узус өөредилгезинин кидистери ортумак школынын дооскан, башкы ажылынга таарышкы дег хей-нигити, ылаңгыя комсомол болгаш пионер ажылынга хандышкыдыг өөреникчилерин иштин тынчаш, институтче азы башкы училищениге өөрдирге-биле чорудар ужураут. Бир эвес ол кемчелерин дүргөн чедипшес чорук дүргөн узуткатынар алаар болгаш школарга башкыларынын доктаамал коллективтери тургустува бээр, а ол чорук өөредилге кижизилге амык чырыдышыкы ажылдакчыларынын проф-эвилде обкому база ажылчы чоннар депутаттарынын Бай-Тайга, Барымы-Хем-

жилерин дугайын мыттавайн эртин болбас. ындык кижилер бисте ам-даа бар. Чижээ, Сайн-Белек болгаш Чамалов (Барымы-Хемчик район) олар, бо талазы-биле каш-даа удаа сагындырылгын алса-да ону тоовайн, ам-даа аргаладышканнар. Башкыларын аразында аргаазар, биче хулиган чорутар үгедир чоруктар өске-даа районнарда бар. Шак ындыг бузар бах чоруктар-биле өштөп чок демисежир херек.

Областын школынын башкылар белеткээр ажылды күштелдирип тургаш, анык салгакчыларга ханы быжык билгилерин берип, оларын Төрөн чуртка, Коммунист партияга кызыгаар чок бердиген, бүгү тала-биле эйизерангай, культурут, билгилер кижилер кылдыр кижиздирип шыдар башкыларын белеткээр — партия, совет база узус өөредилгезинин органынын, педагогика институтунун болгаш башкы училищенин чутува сорулганы болур.

Б. БОЛДУР-ООЛ, облово өргөлөкчизи.

С О В Е Т Т У Р Г У З У Г

Массалар-биле харылзааны улам быжыглаар

Чер-чер Советтерининг организис-массалыг ажылаан улам өскөндөр дугайында айтырылганы «Шын» солгунун бижикчилери сөзүрүп турарлар. Олар боттарының чурттап турар черлеринде Советтер массалар-биле харылзааны күштелдирерининг кандыг кемчелерин ап турарын болгаш оларның ажылының практикасында кандыг четпестер илерээни редакцияга медээлер турарлар.

Барыш-Хемчид райондан эш О. Монго-Байырын биле бижэни-биле азырга, азыгыч чоннар депутаттарының район Советининг бүүсөмү депутаттар хүнерининг организисаарын практикалар көргөн. Азаа район, область Советтерининг болгаш кезде (стур) Советтерининг депутаттарын кияриштирген.

Районда 5 кезде Советтерге болгулаан депутаттар хүнеринде «делегей байдалының дугайында», «доктаамал ажылдар-комиссияларның өргөлери болгаш хүлээлгелери», «депутаттар боттарының өвүртүрүмү» деп темаларга лекциялар номчулаларын организисаар. Азаа холбаттар депутаттарының ажылының дуржулга сол-чуушкунары болгулаан. Депутаттар хүнерининг ажылында кирешкен 110 өкжиден 51 кижя салал-оналды бергенер.

Район Советининг депутаттарының тускай хүндеги кияришкенерининг иштинде 11 кижя санал берген. Олар боттарының депутат ажыл-чорудугаарының дугайында кияришкенерининг солгуннаар. Депутат боттору болгаш кижя турар ажылының талазы-биле солгучуларга үлегеринг болгуруу дугайында олар база-ла чугаалып тургулааннар.

Район Советининг депутаты, «Кызыл тарайын» колхозунун хойжуу Орозак Дамды-оолдун чугаалымы болса: «Мен 1948 чылдан бээр хойжу болуп ажылдап келдим. Эрткен чылын 300 хойдан 341 хураганны ажаап алдым. Ам төртүтүгенин 14 хураганнарын база-ла меңди ажаап алдым. Чайгы одакчылдыкшының эки чорутуван мен. Солгучулар-биле учуражышыңары болгаш беседаларың түгүчү кызып келди. Ботунуң депутат ажыл-чорудугаа дугайында өткүдүмү оларга ийн ууза кылып берим. Солгучулар мезге чыгыштары берип турарлар. Миланга Сун-Кажзаа сүт-бараан фермасында чурар бажыны, сүт ажаар болгаш херекселдер шыгарача чаа ийн өрөөк бажыны тударының, ферманы радиожуларының чугулааны сөөлү хурага саналдааннар. Ол чыгыны күттүдөр дугайында

айтырыны колхозтун баштаар черинде тургускан мен.

Област болгаш район Советтерининг депутаты, район Советининг үлүс өөредилгенин талазы-биле доктаамал комиссияның кезигүтү эш Т. Монгуш ботунун ажылының дугайында чугаалаан. Солгучуларның чагыштары амгыда болгаш чугула болуп турарын, ийдег чагыштарың булгаар магалиштер дагыштыр шкваларың өөредилге херекселери-биле хандырганмын, улут намызың кижилеринг бижик өөредилгенин болгучуларын организисаарың, ботунун солгучулары-биле үргүчү харылзааны түрүп турарын ол тайлыбырлар берген.

Район Советининг депутаты, кезде ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссия даразы эш О. Манзыр ол комиссияның ажылының дуржулгаа чугаалаан. Комиссияның кезигүтүрлеринде эш М. Кобылова эки ажылдан турарын ол демделген.

Район Советининг депутаттарындаан Сидан-оол, Биче-оол болгаш өскө-даа чамдык эштер эки ажылдавайы турары түгүчүлүккө илереп турган.

ЧӨПТҮГ ШҮГҮМЧҮЛӨДӨР

Улут-Хем районунун Хендерге кезде Советининг сессиязы болуп эрткен дугайында эштер В. Доржу, Н. Будук-оол олар бижэен. Кезде Советтин бүүсөмүндү даразы эш Хурагандайың ол сессияга кылаан өчтүтүг илеткелин сессия чугаалашкан. Советтин организис-массалыг ажылында болгаш колхоз бугуругачыны улурутулазында чедикшиктер барын илеткелчи демделген. Отчөттүгү үе иштинде бүүсөмүңдү хуралдары 17, сессиялар 6 улаа болган. Ажыгыч чоннарың хуралдарың болгучер аайы-биле үргүчү чымдырып турган. Ажыл-агый, культура тургузушкунуңдү өлчөгөдүг сорулгаларын ол хуралдарга чугулашкып, шиктирилеринг күтүрөөдөгү организисаар турарының делдел улум берген. Кезде Советтин депутаттарының солгучулар-биле хүн бүрү харылзааны улам быжыккан.

Организисаар ажылдарың түңнелинде «СЭКП-ини XX съездин» колхозтун ажыл-агый, организисаар туртууу улам быжыккан. Колхоз эрткен чылын 1,4 миллион рубль орудулгач болган, тукут талазы-биле районда бирги чери элөөн. Чер ажылының дүжүтүү-даа берген. Мал ажылының мураачыларының саны өскөн.

тугулаа ам-даа дыва өрөөнөй. Ол бүтү болгаш өскө-даа четпестерин улурутуурунче улгант шиктири сессия хүлөөп алган.

Организисаар ажылдарың түңнелинде «СЭКП-ини XX съездин» колхозтун ажыл-агый, организисаар туртууу улам быжыккан. Колхоз эрткен чылын 1,4 миллион рубль орудулгач болган, тукут талазы-биле районда бирги чери элөөн. Чер ажылының дүжүтүү-даа берген. Мал ажылының мураачыларының саны өскөн.

Мичалы-даа четпестер дугайында шыгың чугулаажышкыңнар ол сессияга база болган. Мал ажылында кезде Советтин улутулазы дүжүтүүү база колхозтун баштаар черининг талазында мал ажылың ажал-агыйың өөс бадал-биле улутуруп келгенниң түңнели деп сессия айтыган. Миланга мал чөккөнүң чыгыңды камнала чөк болган.

Кезде Советтин доктаамал комиссияларың организисаар ролю күтөбайы турар. Улу өөредилгениң болгаш кулчу-чырымышың ажылың талазы-биле доктаамал комиссияны даразы, тукут бригадир эш Донгак ол ажылың кааптап, өскөөр өвүчү чөүрү берген. Күбү, библиотекча өтүлүр маш-биле хандырышкан Кезде Советтин бүүсөмүндү, оң депутаттарың болгаш доктаамал комиссияларың организисаар ажылың ажал-агыйың улам чөкшүмүдүрүң чугулааны сессия көтөрө.

Чугулаа үндүргөң, страхование перенанде өөрдүгөң түңтүг 30 күтүүн, тодарайларга 3000 рубльды мезге төлөүрүң доктааткан, мен ол түңтү алган мен. Түр аамы кызып шыдаас турган үеде куруне мезге материал талазы-биле улау дуузын көргүсөң.

Хууда страхованиелг болуру бүтү ажылы чоннара өрөөк чугула-дыр деп, ботунуң ол байдалыңды бугуруон мен. 3. ХОВАЛЫГ.

Каа-Хем районун дуржулгалыг эччизи Иван Федорович Рухавиния 16 чыл ажылдап турар. Ол эрткен алымыр сезонууда 93 кишти өлүрүп күрүүгө дүжүлгач. Дуржулгалыг ачы аман дүжүлгачинде бээр үениң дургузула «өлүкчү алымың» хөй он-он муң рубльди өлүрүп күрүүгө дүжүлгач. Чуртук: И. Ф. Рухавинияң калкларын хылап турары. Фото С. Феоктистовуу.

Кызымаккай ажил-ишчи

Шаган-Арыгның маш ажыл-агый черининг ажалдагычы Чугуң Бөк-оолдун Аракча арга-маш камгалаар ажыла 1946 чылдан бээр ажылдап келген. Улут-Хем районун Бироз аттыг, «Партиянын XX съездин» колхозтарының делвасөөрлеринде, Баян-Код, Хендерге деп черлерде дөрт чөкшөтөрүнүн маш камгалаачыларының ажылы ол улутуруп турар. — Эрткен чөүрү турар үчтөкшөтөрүңдү маш камгалаачыларың эштер Наджай, Олай, Дамбий-оол олар аргалардан маш кезеринг чуртунуң эки тургускан. Маш камгалаачыларың дүжүмүрүн чоннуң өртүгүнэ үргүчү тайлыбырлар турар бис. Биетинг чөкшөтөрүңдө биет чөк маш мезер чөртүк сөөлү үеде ховартаан. Аргаларда маш кескен черлерин чуртун бугулаар аштадып турар бис. Калып-Хандыга 6 га, Баян-Кодда 14 га черде лады маштүгү үрөөниң тарын олтурган. Ол маштар шунту эки үгөн. Бир деска чаш шеттер ховуларың хевирин доразан аан килре берген магалачымың—ден, ол чугулаалы.

Күрүнең арга-маш байлаң камгалаачыга болган ону өстүрөрүнө Ч. Аракчаңың чүтүлүгү амалын демделөөш, чөкшө чаа болуп өртөн маш ажыл-агый ажылдаачыларының область чөкшөкү хуралы ону өртөтүг чүтүлүк-биле шаңнаан. С. ЛОПСАН.

Колхозта ясли

Колхозта хөрөөнөңер улау күш болуп турар. Артель бугуругачында хөрөөнөңер кияришпей турар ажыл адыры чөк, мичалың мал ажылында хөрөөнөңер кол кияриш турар. Тес-Хем Районда «Чодура» колхозтун даразы эш Биче-оолдун редакцияга дыңнаганы болса: — Эрткен чылдырда биетинг колхозга чүтүгү турму эвес, ажал-агыйың чугула камнагы үегеринде түр экин «бейн» эки организисаартайың турган. Колхозтун тукут бригаданың кылаңы 4 делгем өрөөлдеринг чаа бажында 1957 чылдыг чөкшөңдө ясли ажылаан, мында колхозчуларың 20 ажыл тургалары күрүнең бүтүн хандырыгында амал-агыйың турар. Ажал-агыйың сезон үегеринде ол өскөгө 40 чедир тургаларың тургузуп болурун колхоз баштаар чери план турар.

Редакцияга ЧАГААЛАР

„Өлгөн малдар дугайында актылар“

Район кылаңының өргөлөгчизи Сидан-оолдун талазында камнаганы багай тургусканың түңнелинде Барыш-Хем-чак районда Курстрахтын улут инспектору К. Ашак-оол камгалаткан малдар өлгөн дугайында актыларын дыва өрөөнөй-биле көрүп келгени хылаалдаан илерөөн. Өлгөн малдар дугайында кезде Советтерден кирген бүтү актыларың ол кандыг-даа хылаалда чөкшө шиктирип турган. Шекпөөр кезде Советтин камгалаачыларының дыва хөй сангың малы өлгөн болуп турар. Инспекция черинде 1957 чылда кирген 472 актыларың 176-эм өз Советтер кирген. Советтин ветеринар ажылдакчылары С. Бурбо, О. Бестик-оол олар өлгөн малдарын секторин көрбөй, оларын кезип шиктирей, актыны түгө мал өлгөнүрүн аскын барымдаллаш бижип турганнар. Ол чөртү чамдык кижилеринг талазында өргө дүжүлгачи бүтү ажылдап, мал өлгөн кыдыр меге документилер чогааткан, күрүнең ажал-хөрөгчизин меге арга-биле шиктөөдөрүнө таарымчалыг арган болгучан турган.

Сидан-оол ийге болгаш өшкүч «өлгөн» кыдыр ийн меге актыларың бижип килгеш 580 рубльди алган. Ол Советтин даразының ордалачыны О. Ашак-оол база ол Советтин секретары турган М. Сокур-оол олар боттарының инспектор «өлгөн» деп ийн меге актыларың бижип килгеш кайнаы-даа 500 рубль түңтүг ашканы Курстрахтын хөрөгчизинде алганы илерөөн.

Кезде Советтин даразы эш Хулер-оолдун тыпыш турганы тымазың ажалдаш, ол кем-буруулу болгучтуң паражичилери 1957 чылдыг дургузула камгалаачылары камгалаткан малдары «өлгөн» дөөр дугайы он ажал меге актыларың чогааткан, күрүнең 8330 рубль түңтүг ашка-хөрөгчизин боттарыга шиктөөкчө баштайгы хылаалдаан илереп турар.

Ажыгыч чоннар депутаттарының Барыш-Хемчид район Советининг күтүрөмүндү шиктири булгаар ол кижилеринг ажал-албанган хостаан. Оларын кем-буруулу хөрөөн улау судуңче шиктичкен.

М. ПАЛИХОВ, Курстрахтын өргөлөгчизин улут инспектору.

Чазанылга черин ынчаар тургузуп болбас

Кызыл-Мазаныл МТС-те чазанылга мастерская ийн өрөөк бажында тургусканын маш-биле нарын чүтүдөр кылар 2 станоктар мыда ажылдап турар. Оларын хир-доурак хөкө алган, азаа хайгалар база салдырмай турар. Эрткен чылдыг сөөлү үеинде чазанылга бажында 2 улут печикалар багай шынарлыг кылдыган. Азаа ол салыры амалас болгаш ол биче кыла-даа иштөөнөр. Мичангаш азаа ол салыры камнаган. Азаада фундаментиниң быжык кыла-

баан, мичангаш печикалар черге сенип баткан, он туйубу бустун дүжүп турар алганар. Чазанылга мастерскаяның оран-бажыны чыгылгачыңың, оң иштинг аштап арытлар кижя чөк. Чөңгү бөтү өңөр өкжети дүлгөр четкен, мында бөк үңгөр төйөни берген. Ам ол чазанылга мастерскаяның ажылдарында таарымчалыг тургузаары чугула.

С. КУУЛАР.

Электри чырыны чүгө бербестээнил?

Элегесте сүт күжү-биле ажылдаар электри станцияны тургузушканында бөөр он чыл чедип турар. Мичаарда ону Буденный (аггы Держинский) аттыг база Сталин аттыг колхозтарың болгаш «Элегест» совхозтун камтышкан күжү-биле тургусан.

таварыштырып турган. Мөөң чылдаганың тодарайлаң илерте, колхоз ажылдаан чырыгтың телөкшөң төлөөн дөш селлектронунг область контораның чырык шүгүмүң үе көстөрүң болган. Ону колхоз баштаар чери бижип турган, баш буртугаар кемчег албааны ийн эвес.

Держинский аттыг колхозга электри чырыны бербестээниңдө бөөр ам ай чедип турар. Бажың-даа салдырмай чөкчө хевиртен чырыкташкан чөртүк сүтүн чурттакчы чөлу, мында шыла болгаш алаан черери байлаң турган. Мал фермаларында болгаш артель бугуругачының өскө-даа адырыңдыг лампа, даа ишканы кандыг-даа белеткөөр чөк түрдү чырыкыны үгөни ажыла элөөн бергелери

Ажылды чөптү шиктириөөр, төлөвир өшкүлгачи чөтүр өбүдө чөрдүр турган. Ийн-чангыс улуттүг кижилеринг бугуруу-биле бүдүн сүтүрү, шыла болгаш чугула бугуругач черлерин хевиртен чырыкты чөк арттырыңыга сүтүгүн чөну чөкшөмөй, ону катуа уазарын негеп турар.

К. КАНЧЫР-ООЛ.

„Шынның« материалдарының изи-биле

„Советтин ажылыга активчилерининг кияришгезин күштелдирер“

Сут-Хөл районун Бора-Тайга кезде Советтин бүүсөмү (даразы эш А. Сергей) сессиялары болгаш бүүсөмүңдү хуралдарына тургузуп айтырыларын белеткөөринге депутаттары болгаш активчилериң кияриштербей турарын илереткен эш А. Акчарың корреспондентияы бо чылдыг январьда үгөн «Шыңга» парлаттыган.

Сут-Хөл райбүүсөмүңдү секретары эш М. Мижит-Доржуң редакцияга дыңнаганы болса, ук корреспондентияны беш кезде Советтерининг күтүрөөкчизининг хуралдарында чугулаажың көргөш, Советтерининг организисаар-массалыг ажылдарың күштелдирер талазы-биле кемчелеринг ажылдап кылаш, кезде Советтерининг сессияларыңга тургускан.

МАЛГА БЭЭР ЧЕМНИ БЕЛЕТКЭЭРИ

Биетинг область элөөн хөй колхозтарында камгалаткышының таарымчалыг чөк байдалы-биле чергелештир малдың ажалгазы, чөмөгилгезин багай организисаартайыш турар. Оң харалы-биле Эрон районун колхозтарында 17 муң хөй, өшкү, Таңы районда—7 муң ажал, Улут-Хем районда 6,5 муң баш мал арып баксырган. Чамдыг колхозтарың корамчага тазарышкан малы хөй.

чөк кыдыр белеткөөрге, амдан килер болган ону ажал-агыйың ажылдарың өкжидер. Хөндөктөөн саваның бусталдырарга ол чымчай бээр болгаш чидиртингөр болур.

Саваны бус үер үттерилг дүвүңдө улаң дургаар хоолой быжыклаттыганы ийн хазаржатарың иштинге бусталдырып хаймыдырар. Хөндөктөөн саваның хазаржак иштинге 25—30 сантиметрге кылаң кыдыр салыр болгаш сүт-биле өтүрөр. Хөндөк савал-биле көрпөлөттөрүн, картофельди хоуп болур, мында холумактыг чүрү амалың болгаш чөмөгилгезин. Хөндөк саваның 30—40 минутта чымчыды хаймыдырган хазаржакка 12 шаң иштинде тургускан сонда, ол чымчай болгаш аманың амалар. Чымыг турда саваның запариңтен үндүргөш концентраттар-биле экикидир холаан ам малга бөөр. Бидиң саваның буса чымчыдырды агыды ийн сүтү хаймыдыр-даа болур. Ону бижип муңшаң хазаржакка бусталдыр хаймыдырар. Бичаар кылорда хөндөк савал кыт-кыт, 20—30 сантиметр кыдыр салдырар болгаш хаймыгын ийн сүтү оң кырыңче көмө бугура. Бир центнер савалга 100—150 литр хаймыгын ийн сүт хөргөлттөөр. Дөлу саваның хазаржактың аскын дымың кыдыр дүлгээр, оң кырыңга лар чөк салыр. 12—24 шаң өртөн сонда, ол савал мал чөмөгилгезин белек болур. Малды чөмөгилгезин мурунда мичаар белеткөөрүн саваның дус, концентраттар хоумуру болса эки. Бусталдыр чымчыганы саван мичаарың бода малга ий-не ажыктыг, оң агыды эки шынарың ситенин малга ол-ла хөвөөрүн чидиртир. Шоолуг баксырааң ситени баштай агаар-салгыңга кыгыккан

оң дүдүн агылааш малга чидиртип болур, а мичаар-өртүр кыдыг ситени саван мичаар чымчыды хаймыдырар. Бөдүн чөмөгилгезин чөмөгилгезин апарганда, бир салтматредке чөмөгилгезин хамы, терек бугурутарын, чаш хаалтарың ажылаан болур. Малды чөмөгилгезин мурунда бугурутарын хөндөктөөн көкшөкчөөн саван мичаары бусталдырып чымчыдыр. Ону чүгө 2—4 шаң иштинде чөрдүр. Чидиртингөр, амдангы болуру дөш бусталдырып чымчыдыр мурунда мичаарга дүвөшкөөн, кескениң бугурутарын саван, ситен, шылаңды-биле холаан ам бусталдырар. Малды чөмөгилгезин белеткөөн ийн бугурун малды чөмөгилгезин мурунда саван азы концентраттар-биле өкжидип хоумуру. Мичаары бода малдарың брөөнөгчө-ле 2—3 кг маш бугуру чөмөгилгезин бөөр, ону чиринге хөйлөриң чөртүгү өөрдүп болур.

Концентраттарың чөмөгилгезинде болгаш амалыңга белеткөөрүңчө улау кичөөңгөй салдырып турар. Дөрбөдөөн болгаш үлдөвчө концентраттар мал чөмөгилгезин хөргөлттөөр, ол болса, малга оларын шиктөөчөңиң ийн каттап бөдөлөр, а ол черининг чырыгыңды 2 катан камнаан азыр арган берип турар. Хураганнарыңа, аналларың, бозааларың болгаш арган малдарың немедде чөмөгилгезинге сүзү сүдүн, суула икселиң, ситен, күрүмү хандызың белеткөөри улау учур-дуулаң.

Суула сүдү—үрөдип чарбалаш суулаң белеткөөринге. 35—40 градус ийн температуралың 10 литр хаймыдырған сүтү 2 кг суулаң хоумуру. Ону сүт-биле эки хоумурун чымыг чөргө 3—4 шаң иштинде тургузар. Оң сонда суулаң агылааш сууң чүдүрү марл-биле шүтүрөөр. Суула сүдүн белеткөөш доразан-на малга

бөрбөк бөзө хоршок. Ол белеткөөринген сонда доразан-на 4—5 шаң болганда ажал турар. Суула сүдүн кызып чыгыр болгаш бөзөңдөң азы киярип бетон саваларга белеткөөр, саваның арыг-шеринге сакшып салыры чугула. Хаймыдырған сүдүлү хоуп кыдырған суула сүдүдө чаа салган инек сүдү 50 хуу хоуп кызып, ону хураганнарга немедде чөмөгилгезин бөөр. Суула сүдүн ижер кыдыр бозааларын, хураганнарың чөртү өөрдөр.

Чаа төртүтүгениң хураганнарың нелиңдэ агы-биле азы хойларың сүдү-биле чөткө хандырып шыдаас алган тазарылаңда, хураганнарга ижертир түспүй сүтү белеткөөри чугула. Чаа салдыгын 1 кг инек сүдүңдө 20 грамм балык үгөң, 15 грамм хоуп сооткан меңди, 10 грамм ижер дусту, 5 саның чаа дагаа чуруганы эки хоуптурган, хураганнарың амдырыңды баштайгы хүнеринде оларын оң-биле чөмөгилгезин. Ийн-үш хүнер эрткенде сүткө чуруга, балык үгөң, мең, дус немзорин өвөөдөр, а 5—6 көңгөн сонда хураганнарың чүгө инек азы өшкү сүтү-биле чөмөгилгезин шиктирип болур.

Арып баксыраан болгаш дөңгө багай хойларың хураганнарыңга өкжидир бөзөң сүдү чөк. Хойларың сүтүңдирин, оларын сүтүгү продуктулаң көүдүңдөр дөш хүндө 2—3 кг сител, эки ситен мичаарың хөвтөк чөмөгилгезин шиктирип, воган хуруруңду хамы, шикти бугурутарың чидиртир-биле оларга бөөри, сүтүгарыңды дүң-хүндө мичаары ийн катан чорудары чугула.

Суула икселиң—бозааларга эки чөм болур. Суула икселиң белеткөөр, оң хөрөг чөтүрлерин арыдырар дөш суулаң сырың шиктиришкө шиктир. Мичангаш

суула дагының 2,5 литр сүтүн, 1 кг сүтү-биле холаан 1—2 шаңга тургузуң кээр. Оң сонда суула дагының хоюлаң арып кылаңга, а сүтү чүдүдү катип хөүлү булгаар болгаш иксели хөмөг болгуча чедир үргүчү бугулаашканын хаймыдырар. Суула иксели болгаш суула сүдү дүргөн үрөдичел, мичангаш ону чаа турда доразан-на малга бөөри чугула. Икселиң амдан килер дөш 1 литр сүтү 5 грамм дусту немээр. Икселиң 30—25 градус чедир сооткан сонда оң-биле бозааларын, хаван оолдарын чөмөгилгезин.

Хооткулу чөмөгилгезин чурбалаш тарак хоумуван азы 1 кг концентрат-биле 10 литр сүтүң холаан хаймыдырп белеткөөр. 30—25 градус чедир сооткан сонда хөмөг чөмөгилгезин доразан-на малга бөөр. Бозааларын сүтү-биле чөмөгилгезин турганымда кургак чөм чиринчө шиктичкен үеде, а хаван оолдарын немедде чөмөгилгезинге кияригениң өгөңдө хөткөүлүг чөмөгилгезин аарып, арган малларга бөөрге ажыктыг болур. Бидиң-даа болса, малды чүгө чымыг хөткөүлүг чөмөгилгезин чөмөгилгезинге кымылаартайың болбас. Малга үргүчү-ле чымыг хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек. Аггы-аггы тодарай тазарылга бугуруңче хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек. Аггы-аггы тодарай тазарылга бугуруңче хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек. Аггы-аггы тодарай тазарылга бугуруңче хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек. Аггы-аггы тодарай тазарылга бугуруңче хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек. Аггы-аггы тодарай тазарылга бугуруңче хөткөүлүг чөмөгилгезин бөөр-биле чөмөгилгезинге чымыг чөмөгилгезин бөөр херек.

баштай бичекелдир үрөмөстө амыр. Ситен хандызын кыдыр мурунда, доккаарга сөөк сүт күтүш оң-биле хөндөк ситениң доуруван, дооңуну арытлар.

Хөндөк ситениң чүтган сонда хаймыг соой берген 6—7 литр сүтүн 1 кг ситен-биле хоуптур кулуштар. Ситен хандыг саваны хаймыг турар суу-оола көчөк иштинге тургузар болгаш хандызың чөртү 70—80 градус чедир килер. Оң сонда саваны дүлгээр болгаш ситен дүңдү дүртүндө хандышанар.

Бир өвөс хөй ситен хандызың белеткөөр диле, хөндөк ситениң чугула сонда доккаарга килер салгың, хаймыгын ийн сүтү-биле хөмө кудар, эки дүлгөң хандызың дөш чымыг чөмөгилгезинге туртугун кээр. Ситен хандызың малга бөөр мурунда марл-биле шүтүрөөр.

Төртүтүгө-ле 2—3 недель болган бозааларга болгаш хаван оолдарыңга 35—38 градус чымыг ситен хандызың, бичекелден өгөлөөш 2 ай чедир намызы бозааларга 3—3,5 литрин бөөр, а хаван оолдары база хураганнар хандызын туралың-биле сүт орунуга илжип болур. Ситен хандызың бугу малга ажыктыг. Мичангаш ону арып баксыраан малга ижертирге, оң күш-деңгелин катип тургузаныңга ажыл дүлгөң болур. Ситен хандызың бир литр сүтүңга-ла 4—5 грамм дусту хөргөлтөр болса багай өвөс. Чөмөгилгезин эки белеткөөр болгаш оларын малга бөөр талазы-биле үстүңдө айткан аргаларың чөк ажылаар болса, колхоз, совхоз бүтүрү намызы чөмөгилгезинге өкжидип, оң хөргөң чөртүң болгучураы ба рын шыдаарар.

П. УШАНОВ, кезде ажыл-агыйың область өргөлөгчизин кол зо

Тайбыңы быжыглаарыңче орук

ССРЭ-нің Дээди Советиниң шиитпирлерин даштыкыда канчаар үнелеп турары

Водородтук болгаш атомнук чепсектиң шеңделерин бистиң чурттуусуна соксадыр дугайында ССРЭ-нің Дээди Советиниң шиитпирин мурнуку хөвөр делегейдиң хөй-ниитилинин кычкылыгын тывунде турар. Делегей байдалын кадыкшыларынче, тайбыңды болгаш аймыл чок чорукту быжыглаарыңче бодунуң күзөл-чүтүгү Совет Эвилели өсө жарыга өвөс, харын херек кырынга бузуреп турарына тайбыңга ынакшылыг уластар база дагы бузурептен.

Румынияны «Скитийя тийеретууду» солуну мурнуку чүтүлдө бижээни болза, Совет Эвилелиниң чагай шиитпирин Совет Эвилелиниң улустарынын болгаш чаазаның тайбыңга оңа ынакшылыгындын улуу турар, ол болза, дөрт он чыдарынын дургузуна чүтүлдүг чорутууну турар тайбың политикаңың чаа илерели болуп турар. Ол шиитпир аяролук шеңделерин бүрүн соксадыр дөш демиселчи турар улустарга илегалды быжыктырып, делегей болза атомнук халаптан чалаттыган туруп болуп дээринде оларның бүтүрелин күштедирген.

Аяролук чепсектиң шеңделерин соксадыр дугайында төгүлдүг укур-улазың шиитпир-биле ССРЭ-де ахыттыган, тайбыңче чаа оруктуң дугайың румын уау өөрүшкү-биле дыңнап билген деп. «Мунка» солун мурнуку чүтүлдө оңазалар дөмөлдөгөн. Румын уауе болза, делегейниң айтырыгыра угаангыр шиитпирлер дөш чалыгың чок болгаш принципалдыг дөмөлдөсчү турар Совет Эвилели баштаан социалисттик чурттарынын өт-бүзөндө кирин турарына чоргаарлашып турар. Аяролук чепсектиң шеңделерин хоругулаарынын айтырыгына ССРЭ-ниң түрүш боданын бедил-биле үнелеп көрүшкөн, барыны талакы күрөөдөр совет эгелөөшкөңгө уткуштур барып, улустун угаанының болгаш турасоруунун үнүс дыңнаар дээринде иделген бистидиң улазуусу база илерегейлеп турар.

ССРЭ-нің Дээди Советиниң шиитпирин Герман Демократтыг Республикасынын парламентине калбаа-биле тайылбырлап түргүчүп турар. Атомнук болгаш водородтук чепсектиң шеңделерин Совет Эвилелиниң соксадыр дөш чепсектегишиңкинерин дүжүреринче практиктиң орукту уластарга көртүрүп турар деп «Уауар-Экс» солун дөмөлдөгөн. Ийчангаш бауырлар болза, аяролук чепсектиң өсө күрөөдөрүнүн хөдөлүшкөнүнүн кара албай хайгаарлап көөр апар. Чепсектегишиңкинерин дүжүреринче эгеи салынган деп ол солун оңазалар дөмөлдөгөн. Ол дөргө, моон ылай чалгыс талакы херек болуп шыдаас. Ам хамык укур барыны талакы күрөөдөр.

ССРЭ-нің Дээди Советиниң шиитпирин «Юнге вельт» солун атомнук дайынын

барыны талакы стратегияны планнарыга согушкун кылдыр тодаргайлап турар.

Христиан-демократтык эвилелиниң кол эргелелиниң президиуму партияның бүтү кежигүнеринге кыйгырып үндүрүп, аяролук чепсектиң шеңделерин чагыс талакы соксадыр дугайың меделгөн Совет Эвилелиниң тайбыңга ынакшылыг чаа базымы совет политикаңың чагай бүдүжүңгө бүрүн дүгүңүп турар деп ол кыйгырында айткан. Атомнук дайынын кыжынышынын шуут чалаттыган турарын негеп турар тайбыңга ынакшылыг кичи төрөгөтөнниң күзөл-чүтүлдөрүнө ол шиитпир дугайың турар деп кыйгырында чугаалап турар. Бир өвөс уауе күрөөдөр кичи төрөгөтөнниң эрге-ажыктарыңга таарыштыр шыгыны ахыдаар дээр болза, ол канчалар кылга чөгүрүп атомнук өсө ийи күрөөдөрү дүлөтөр кылдыр көртүрөп дөш ССРЭ-нің Дээди Совети ол Доктаалы үндүргөн.

«Морган-Блакет» дээр буржуа швед солунунун ССРЭ-нің Дээди Советиниң Доктаалың тайылбырлашынан бижээни болза: «Совет кемчөт болза, кичи төрөгөтөнниң келер үеи дөш сэгин човаш турар кичи бүрүзү сеткил ханышыкы-биле байыр чедирер ужурутук тайбыңнын политикаңынын боттук кези болуп турар. Аяролук чепсектиң шеңделерин соксадыр бүтү делегейниң хөй-ниитилинин саял-оңалы негеп турар. Бир өвөс АКШ биле Англия орус улалериң дээринден ам ойтаалар чүвө болза, олар делегейниң хөй-ниитилинин мурнука көңүг берге байдалга тааржы бээр. Оларын түрүш боданын билип хамык берге болуур.»

Тайбың талалакчыларынын итали шимчөөшкөнүнүн секретариаты меделгич чараан, ында чугаалап турары болза, тайбыңнын херөө бо хүнөөрү дөш тил-дөргөниң чедип алган. Совет чалак аяролук шеңделерин соксадыр шиитпирлерин. Чепсектегишиңкинерин дүжүрериниң орук-биле делегей политикаңын чорутууларынча турасоруук илерелин турары болза, кым-даа өвөс, харын президент Эйзенхауэр недель мурнука болган парылга конференцияны мурнука уурданышкыга болдык чугаалап, амгы үеи кыдыр-бир өвөөн уауе атомнук чалалдыртың чажырар арга чөк деп меделгөн.

Америка солундарын хөй нуруузу Совет чалактың шиитпирин тайылбырлашынан, ол шиитпир «пропаганда» дээр аяның тускай боданын даярдап түргүчүп база Совет Эвилелиниң улалериң салгаарынын АКШ-тын ойталакшынын шыныктырылары-биле парылга конференцияны мурнука дүжүрөп көрүгөн хооуну бодаларың чалалдыр турарыңга турарыңга турар.

Ийчангаш, ол чылдактарынын барымдаа чөгүн болгаш, хөй-хөй америк тайылбырлакчылар өсө эдилтери кылып турарлар.

Оң-биле холбаштыр солундарың саныңырын турары болза, кым-даа өвөс, харын президент Эйзенхауэр недель мурнука болган парылга конференцияны мурнука уурданышкыга болдык чугаалап, амгы үеи кыдыр-бир өвөөн уауе атомнук чалалдыртың чажырар арга чөк деп меделгөн.

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

БИСТИҢ КАЛЕНДАРЫ ВЪЫС ШЫЛГАРАНГАЙ ЫРААЖЫ БОЛГАШ ТАЙБЫҢ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛЧИ

(Поль Робсонун төрттүгөнүнден бээр 60 чыл болганынга)

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

ымшаан, совет ырларынын аялгаларын уауе ынакшылы-биле өөренип турар. «Төрөөн чурт дугайың» совет ыры Поль Робсонун талантымы-биле ирлап турарын совет кичилер радио дамчыштыр хөй уауе уауе сонугурап-биле дыңнап турар. Кыдаттың, Венгрияны, Польшаның, Чехословакияны болгаш өскөдө чурттарың ырларың Робсон уауе ынакшылы-биле ирлап турар.

«Коммунист силер бээр» — деп айтырыпта Робсонун харымлааны:

— Мен антифашист мен. Ийчангаш-даа республикалык партияның кежигүңү бодунун орунга, коммунист бооп бодуң ийи мен. Коммунистер-биле ужурашкың, фашизм деп чүд дээрин олар өң баштай билгенни, анаа уауе тулушкунга өң баштай алуң турганнар олар деп чүвени билди алган мен.

Поль Робсонун шычык өстөрүнден, чаныш сыйыш чок күзөл соруудан америк эрге-чачыраалар хоругу турар. 1956 чылдык ноябрьда бир митингте Робсон чүвө чугаалап, социалисттик чурттарга америк империализм бөлүктөрүн хоралакчы айма-чорудулазың илереткен дөш, эрес маалымат демиселчин реакция бастың дорамчыларың орадалган. Робсонун даштыкы чурттар үнөс паспортун хамырын алган болгаш даштыкы чурттарже үнөс эргезин казыан.

Ийчангаш-даа ол чорук Поль Робсонун оң үзөл болганын чарып-даа, тайбың дөш, дарлаткан улустарың хосталганы дөш демиселден ойталады-даа шыдаан. Робсон бодунун ийи алган шың оруннан чалайын, чагай демиселин үргүчүлөөшкөн.

Америка улустуң шыгыраңгай ыраакы, депшилле-лик хөй-ниити ахылдакчы-лык, тайбың дөш мога шылдак чөк демиселчи. — Поль Робсонун төрттүгөнүнден бээр алдан чыл болган өңүк хунунде совет кичилер бөртөрүнүн шычык өңүктөү чүрөктин хамызында байыр чедирип, тайбың болгаш демократия дөш чагай демиселге оң ам-даа уауе чедижикерлер болурун күзөп турар.

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

Х. БАЙКАРОВ.

Ленинниң чогаалдарын Моолда үндүрүп турары

УЛАВ-БАТОР. (СЭТА). «В. И. Ленин хөрөөжөөр дугайыңда» деп номун 8 муң тиражтыг кылдыр моол ылаа үндүргөн.

Ажылчы хөрөөжөөрүнүн бири Бүгүрөссия съездинде Ленинниң чугаалын, «Совет эрге-чачырага болгаш хөрөөжөөр»

ниң байдалы» деп чүдү болгаш өскөдө чамдык чогаалдары оң номда кийрген.

Делегей Байдалының Допчулаалы

«1958 чылдың март 31-дөш пөвөдөлүк делегей төөгүдөгө оңа болушкунуңун хуну болуп кирер, ССРЭ-нің Дээди Совети атомнук болгаш водородтук чепсектиң бүтү шеңделерин чагыс талакы соксадыр дугайында шиитпирин ол хун бир эп-сеткилди күзөл алган, Християнның болгаш Нагасакияны үенден бээр бүтү делегейдиң кырынга диргелди келген хөвөгө болуп атомнук дайынын кичи төрөгөтөнниң кезөө-шагда хостар төдөө, үсө хоругданышкыны чедип алырында ол баштайгы базымың сонда кайгамчык улау аргаларын ахыткан». Даныныч «Ланд оф фольк» солунунун ол өстөрү совет чуртун тайбыңга ынакшылыг чаа эгелөөшкөн-биле холбаштыр чүс-чүс миллион кижилерниң боданы болгаш өңүнү кайгамчык дамчыттып турар. Аяролук чепсектиң шеңделерин соксадыр дугайында совет парламентиниң доктаалың кичи төрөгөтөнниң аажок хөй нуруузу төөгүдүгү шиитпир кылдыр көргөн, оон сорулашса да, тайбыңнын саял чөдү дөш, келер үеиң салтакчыларынын саял чөдү дөш бузурганчыг дүжүрөөдөрүн бүтү-ле улустарың хостары болуп турар.

Аяролук шеңделе чазыдырылганы соксадыр дөш бүтү чурттарың улустары хөй чылдарга чүтүлдүг демиселчи турар. Ол шеңделер чүвө делегей байдалын дендиң чидигендирип, дайынын кыжынышынын күштедирип турар өвөс, харын кижилерин амдыралыңга, кадыныга болгаш келер үеиңге аймыл болуп турар, чүтү дөргө, аяролук чазыдырып санаыда-ла кижиниң организмын хораян турар радиоактивтик элементтер агаарга болгаш хөрөгүңгө мөңдөлөп көвүдөр. Совет Эвилели улустарың күзөл чүтүлдүг илереттишкен, аяролук чепсектиң шеңделерин соксадыр дугайында доктаагы саялдарың хөй уауе үндүргөн. Ийчангаш АКШ биле Англия, тодаргайлаарга, мындыг чепсектиң күрөөдөр аялы-бүрү чылдактар-биле совет саял-

дарын күзөл албай келген. Оон туржук ол чурттарың төзөлгөчүлери олар шеңделерин соксадыр күзөп турар, ийчангаш-даа Совет Эвилели анаа шалыктанп турар дөш аяның кылдыр, чүвениң укурун ийчангаш көртүрүп орадалып тургулаан. Мыдыг ынакшыг нүгүлдериң эгелээниң чедир сойгастаан. Атомнук шеңделерин соксадыр турар Совет Эвилели улустарың турар дугайында хооуну бодалдыр угаан-болды бүрүн солудуаң мындыг кичилер-биле шымыгып болур.

Совет эрге-чачырамың дөш органың доктаалың чөк болганга сэгин сеткил ханышыңгырган. «Ажылчың аяның күрөөң бүтү-ниити тайбыңнын эрге-ажыктарыңга таарыштыр база дагы саналган. Ол дөргө, тайбыңны дөш талакы-биле бодуңга лекчир чүвө чөк кылдыр илереттигениң быжык принцип, шычы сеткил, дийим чорук-тур» деп Индияны «Свад-хината» солуну бижээ. Англи парламентиниң кежигүңү лейборист Гарольд Дэвиситн оңазалар дөмөлдөгөн болза: ССРЭ-нің Дээди Советиниң шиитпирин «кижи күрөк» шычы сеткилдиг кижилер боттарынын политиктиң үндөрүнүн хамарыга чокка сеткил өөрүшкү-биле уткуулар. Ол шиитпирин орустарың талакың чагай гура-соруукун илереп кылдыр көрө чогуур, ийчангаш ам барыны талакы чурттар бистеринде болза Россияны бодалдыр мындыг-ла мыңгы өвөс деп бамчытарың дык берге болуур».

АКШ биле Англия Совет Эвилелиниң Кыйгырыңга каттыжып, оң чагай улалериң аярың деп бүтү улустарынын, оң ийинде америк болгаш англи улустарың тура-соруун илереп турар ол негелдер бөтүн дөш бөмбүрөөнүң бүтү-ле булуңуна күчүлүг чалгылаңың турар.

Барыны чүкте чачырыкчы бөлүктөр Совет чуртун тайбыңга ынакшылыг

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе чоңа бараан болдурун. Ужөн чылдарың дургузуңда Поль Робсон чоң ортузунга ирлап, бодунун ырларына ажылчы чоннарын күзөл соруун, оларның хосталга дөш демисели, тайбыңче ийи күтүкүгүн илереп турар. Ол бодунун кеңиреттери-биле, «Тайбыңнын ыры-биле» дыңнакчыларың ийи ынакшылың ботуче сийкиртирген.

1950 чылда Тайбың камгалачыларынын доктаамал комитетиниң Стокгольм сессиязынын атомнук чепсектиң хоругулар дугайында Кыйгырынын азынага Поль Робсон бодунун холунуң уауе салгаш, мындыг өстөрүн бодунун өңүктөри-биле хөй каттап даярдашып чугаалап: «Бодунуң саямалыкчыларың чүвө илереп өвөс, харын оларын кичижикер херек, Фашистерниң өңүк чыгызындан чөк бурдуңгө камгалачылар өвөөт, бүтү-ле бузулт демократтык күштерин бүтү делегейге калбак демисел-биле өңүк чөңгөсүн бодуру, кичилер-даа аажок хөө-урданышынын эгелээрин мурнука ол калчарааннарын холларың долгаар херек». Анда Робсонун үем чугаалап: «Блесе бөгүн еректеги чүвө — организастаныр, организастаныр болгаш база катан организастаныр херек».

Америка реакциялар Поль Робсонун даштыкы чурттарга-даа, оон үнү бүтү делегейге дыңнап турар. 1950 чылда тайбың талалакчыларынын Варшава болган Бүтү делегей конгрессиңге оон үнү чыгымынган. Конгрессин хуралын даргаалп турган кичи «Поль Робсонга өсө

«Мөөн бүтү чуртталгам үш уауе ажыл-херектер-биле дөдүлгөн: уран-чүтү, негр улустун хосталгазы дөш демисел болгаш тайбың дөш демисел» — деп Поль Робсонун чугаазы бо шыгыраңгай ыраакының амдыралының утка шынарын илереп турар.

Поль Робсонун ады уауе америк ыраакы болгаш артист, тайбың болгаш демократия дөш эрес маалымат демиселчи кылдыр бүтү делегейде алдаржаан болгаш бүтү делегейде чагай сеткил кичилерге эргип үнелди.

Кайгамчыктың үнүгү Робсон бодунун уран-чүтүгү уауе